

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 09.03.2017, sp. zn. 21 Cdo 4172/2016, ECLI:CZ:NS:2017:21.CDO.4172.2016.1

Číslo: 88/2018

Právní věta: Účetní doklad není způsobilým předmětem zadržovacího práva a nemůže být ve smyslu ustanovení § 1395 o. z. zadržen k zajištění dluhu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.03.2017

Spisová značka: 21 Cdo 4172/2016

Číslo rozhodnutí: 88

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Neplatnost právních jednání (o. z.) [Právní jednání (o. z.)], Účetnictví, Zadržovací právo

Předpisy: § 11 odst. 1 předpisu č. 563/1991Sb. ve znění do 31.12.2015
§ 1395 o. z. ve znění do 29.12.2016
§ 1398 o. z. ve znění do 29.12.2016
§ 574 o. z. ve znění do 29.12.2016
§ 588 o. z. ve znění do 29.12.2016

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2016, sp. zn. 28 Co 61/2016, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. 26 C 54/2015 (s výjimkou výroku o zastavení řízení ohledně vydání dokumentů za rok 2014), a věc v tomto rozsahu vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 2 dne 13. 2. 2015 (změněnou se souhlasem soudu podáním ze dne 2. 11. 2015) domáhal, aby byla žalovanému uložena povinnost vydat žalobci faktury vystavené žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2014, které má v držení, faktury přijaté žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2014, které má v držení, příjmové pokladní doklady vystavené žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2014, které má v držení, výdajové pokladní doklady vystavené žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2014, které má v držení, výpisy z bankovních účtů žalobce od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2014, které má v držení, interní účetní doklady žalobce od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2014, které má v držení, a smlouvy uzavřené žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2014, které má v držení. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že dne 20. 12. 2009 uzavřel s žalovaným „smlouvu

o správě společnosti“, na základě které měl žalovaný vykonávat veškeré záležitosti týkající se správy společnosti žalobce, mimo jiné vést účetnictví žalobce, sepisovat smlouvy se třetími osobami, kontrolovat jejich plnění a vymáhat pohledávky žalobce, že Ing. F. F., který je jediným společníkem a jednatelem žalovaného, po svém odvolání z funkce prokuristy žalobce dne 5. 8. 2014 nepředal dokumentaci žalobce novému prokuristovi, ani jednatele žalobce, i když k tomu byl vyzván, že žalovaný uvedl v dopise ze dne 1. 9. 2014, že „smlouva o správě společnosti“ je dosud platná a že dokumenty potřebuje k plnění povinností vyplývajících z této smlouvy, a že žalovaný předání dokumentace následně podmínil úhradou tvrzených dluhů žalobce vůči žalovanému. Dále uvedl, že žalovaný od té doby opakovaně odmítal dokumentaci vydat a že žalobce písemným oznámením o závažném neplnění povinností správce ze dne 15. 12. 2014 „smlouvu o správě společnosti“ v souladu s jejím čl. 3 ke dni 31. 12. 2014 „zrušil“. Dodal, že bez vymáhaných dokumentů nemůže žalobce plnit své povinnosti vyplývající ze zákona, zejména vést účetnictví, plnit řádně daňové povinnosti, vést evidenci majetku, vymáhat pohledávky atd.

2. Žalovaný zejména namítal, že na schůzce dne 7. 8. 2014 došlo mimo jiné k dohodě stran, že úhrada dlužných částek bude žalobcem provedena současně s předáním dokumentů ze strany žalovaného, že žalobce poté vyzval žalovaného k předání dokumentace a že žalovaný vyzval žalobce k úhradě všech pohledávek, které má vůči žalovanému, a sdělil žalobci, že do doby úhrady těchto pohledávek uplatňuje k předmětné dokumentaci zadržovací právo.

3. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 26. 11. 2015 č. j. 26 C 54/2015-129 rozhodl, že žalovaný je povinen vydat žalobci faktury vystavené žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013, které má v držení, faktury přijaté žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013, které má v držení, příjmové pokladní doklady vystavené žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013, které má v držení, výdajové pokladní doklady vystavené žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013, které má v držení, výpisy z bankovních účtů žalobce od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013, které má v držení, interní účetní doklady žalobce od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013, které má v držení, a smlouvy uzavřené žalobcem od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2013, které má v držení, ve „zbývající části“ řízení zastavil, a to „ohledně vydání dokumentů za rok 2014“, a uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 12 890 Kč k rukám advokáta JUDr. R. J., Ph.D. Výrok o zastavení řízení v části týkající se dokumentace žalobce za rok 2014 odůvodnil tím, že žalovaný v průběhu řízení tuto dokumentaci žalobci poskytl. Ve věci samé vycházel ze zjištění, že mezi účastníky byla sjednána „smlouva o správě společnosti“ ze dne 20. 12. 2009, na základě které měl žalovaný zajišťovat veškeré záležitosti týkající se správy společnosti A. L., s. r. o., a to vedení účetnictví společnosti, vystavování faktur vůči třetím osobám, vymáhání fakturovaných částek, sepisování smluv, sjednávání plateb a kontrolu jejich placení, vymáhání a vedení vztahu s bankami, vztahy s finančními úřady a „obecně veškerá obecní a finanční plnění potřebná k řádnému provádění podnikatelských aktivit v souladu se stávajícími zákony“. Skutečností, zda byla sjednána ústní smlouva týkající se účetních dokladů žalobce na jedné straně a závazků žalobce vůči žalovanému na straně druhé, se soud prvního stupně nezabýval, neboť dospěl k závěru, že by neměla na rozhodnutí žádný vliv. Dovodil, že mezi stranami byla sjednána smlouva mandátní podle ustanovení § 566 a násl. obchodního zákoníku, že vzhledem k uplynutí účetních období, ke kterým se vztahují doklady, jež jsou předmětem žaloby, je žalovaný povinen předat jejich originály žalobci, neboť již nejsou potřebné pro výkon funkce správce společnosti, a že tuto povinnost stanovuje také ustanovení § 569 obchodního zákoníku. Uzavřel, že „finanční doklady“ představující účetnictví společnosti jsou „chráněnými listinami“, které patří ke společnosti, aniž by někdo mohl mít právo tyto listiny zadržovat, a které nemohou být způsobilým předmětem zajištění závazku, tedy ani předmětem zadržení ze strany žalovaného.

4. K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 5. 2016, č. j. 28 Co 61/2016-169 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujících výrocích a ve výroku o nákladech řízení a uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení

6 534 Kč k rukám advokáta JUDr. R. J., Ph.D. Souhlasil s názorem soudu prvního stupně, že „smlouva o správě společnosti“ uzavřená mezi žalobcem a žalovaným dne 20. 12. 2009 je smlouvou mandátní ve smyslu ustanovení § 566 a násl. obchodního zákoníku, že i kdyby byla prokázána ústní dohoda ze dne 7. 8. 2014, podle které mělo být vydání dokladů vázáno na zaplacení požadované částky, jednalo by se o absolutně neplatné právní jednání, neboť žalobce má jako vlastník požadovaných listin právo na jejich vydání podle ustanovení § 126 odst. 1 občanského zákoníku, a že zadržovací právo v tomto případě uplatnit nelze, neboť listiny, které jsou předmětem sporu, nejsou z objektivního pohledu schopny naplnit uhrazovací funkci zadržovacího práva ve smyslu ustanovení § 175 občanského zákoníku, a nemohou proto být zadrženy k zajištění pohledávky. Uvedl, že zadržená věc musí být zpeněžitelná, aby zajišťovala možnost majetkového uspokojení věřitele; to však požadované listiny, které nemají vlastní užitnou hodnotu, nesplňují.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že vydání účetních dokladů brání zejména uzavřená ústní dohoda ze dne 7. 8. 2014, na základě které je žalovaný oprávněn předmětnou účetní dokumentaci držet až do okamžiku úhrady dlužných částek, že „vlastnická žaloba“ na vydání věci podle ustanovení § 126 odst. 1 obč. zák. může mít úspěch jen, prokáže-li žalobce okolnosti, na které právo váže nabytí vlastnického práva, a prokáže-li současně, že žalovaný do jeho vlastnického práva zasahuje neoprávněně, a že žádné ustanovení zákona nestanoví, že by se s žalobcem nemohli dohodnout, že žalovaný předá dokumentaci teprve oproti úhradě dluhů žalobce. Dovolatel má za to, že zadržovací právo k účetní dokumentaci uplatnil již podle nového občanského zákoníku (§ 495 a § 1447), a že je proto jako správce oprávněn zadržet cokoli, co náleží do majetku žalobce, tedy i účetní dokumentaci. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu a rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalovaného odmítl, neboť neobsahuje údaj, v jakém rozsahu rozsudek napadá, a nedostatečně specifikuje předpoklady přípustnosti dovolání, popřípadě zamítl jako nedůvodné, neboť podle judikatury odvolacího soudu je uplatnění zadržovacího práva vyloučeno u věcí, které z objektivního pohledu nejsou schopny naplnit uhrazovací funkci zadržovacího práva. Uvedl, že i kdyby byla uzavřena ústní dohoda ze dne 7. 8. 2014, jak tvrdí žalovaný, byla by absolutně neplatná pro zjevný rozpor se zákonem a veřejným pořádkem, a to zejména s ohledem na řadu ustanovení veřejnoprávních předpisů (například § 33 odst. 4 zákona č. 563/1991 Sb.).

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu – dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

7. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

8. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je

dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

9. V projednávané věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda věřiteli může vzniknout k zajištění jeho pohledávky vůči dlužníku vyplývající ze smlouvy, jejímž předmětem je „správa společnosti“, zadržovací právo k účetním dokladům dlužníka. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

10. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je opodstatněné.

11. Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat - vzhledem k době, kdy žalovaný uplatnil zadržovací právo k účetním dokladům žalobce - podle právních předpisů účinných v době zadržení, a to zejména podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 29. 12. 2016 (dále jen „o. z.“), a podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákonů č. 117/1994 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 492/2000 Sb., č. 353/2001 Sb., č. 575/2002 Sb., č. 437/2003 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 669/2004 Sb., č. 179/2005 Sb., č. 495/2005 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 81/2006 Sb., č. 230/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 69/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 348/2007 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 304/2008 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 230/2009 Sb., č. 410/2010 Sb., č. 188/2011 Sb., č. 355/2011 Sb., č. 167/2012 Sb., č. 239/2012 Sb., č. 428/2011 Sb., č. 503/2012 Sb. a zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., tedy podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění účinném do 31. 12. 2015 (dále jen „zákon o účetnictví“).

12. Ten, kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, ji může ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, jíž by jinak měl věc vydat (srov. § 1395 odst. 1 o. z.); to však neplatí, má-li u sebe věc neprávem, zejména jestliže se jí zmocnil násilně nebo lstí (srov. § 1396 odst. 1 o. z.), nebo - s výjimkou případu, že bylo zahájeno insolvenční řízení, ve kterém se řeší úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka - bylo-li mu uloženo, aby s věcí naložil způsobem, který je neslučitelný s výkonem zadržovacího práva (srov. § 1396 odst. 2 o. z.).

13. Cizí movitá věc může být zásadně zadržena jen k zajištění splatného dluhu (srov. § 1395 odst. 1 o. z.); nezajistí-li dlužník dluh jinak, ač jej podle smlouvy nebo podle zákona zajistit měl, prohlásí-li dlužník, že dluh nesplní, nebo stane-li se jinak zřejmým, že dlužník dluh nesplní následkem okolnosti, která u něho nastala a která věřiteli nebyla ani nemohla být známa při vzniku dluhu, může být zadržovacím právem zajištěn též dosud nesplatný dluh (srov. § 1395 odst. 2 o. z.).

14. O zadržení věci a jeho důvodech je ten, kdo věc zadržel, povinen vyrozumět dlužníka; má-li věřitel věc u sebe na základě smlouvy uzavřené v písemné formě, vyžaduje i vyrozumění písemnou formou (srov. § 1397 odst. 1 o. z.).

15. Věřiteli, který zajistil svou pohledávku zadržovacím právem, náleží z výtěžku zpeněžení zadržené věci přednostní uspokojení před jiným věřitelem, a to i věřitelem zástavním; pro zpeněžení zadržené věci věřitelem platí obdobně § 1359 o. z. (srov. § 1398 o. z.).

16. Zadržovací právo zaniká, zanikne-li zajištěný dluh nebo zanikne-li zadržovaná věc, vzdá-li se věřitel zadržovacího práva jednostranně či ujednáním s vlastníkem zadržené věci, dostane-li se věc trvale z moci věřitele nebo dá-li se věřiteli dostatečná jistota (srov. § 1399 o. z.).

17. Zadržovací právo má - jak vyplývá z výše uvedeného - v první řadě funkci zajišťovací. Projevuje se zejména v tom, že zabezpečuje splatný dluh dlužníka nebo, v případech výslovně uvedených v zákoně, i dosud nesplatný dluh od okamžiku svého vzniku a že svojí podstatou (ponecháním zadržené věci u věřitele) vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby svůj dluh dobrovolně splnil alespoň dodatečně.

18. Vedle toho však zadržovací právo plní i funkci uhrazovací. Právní úprava zadržovacího práva sice neobsahuje výslovné ustanovení o tom, že by zajištěný dluh měl být v případě jeho včasného nesplnění uspokojen z výtěžku zpeněžení zadržené věci jako je tomu například v právní úpravě zástavního práva o uspokojení zajištěného dluhu ze zástavy (srov. § 1309 odst. 1 o. z.), nelze z toho však úspěšně dovozovat, že by zadržovací právo mělo být pouhým nástrojem mimoekonomického nátlaku na dlužníka. Nemohou být žádné pochybnosti o tom, že zadržovací právo rovněž poskytuje věřiteli jistotu, že se bude moci uspokojit z výtěžku prodeje nebo jiného zpeněžení zadržené věci, jestliže dlužník ani dodatečně dobrovolně nesplní svůj dluh; i když zákon uhrazovací funkci zadržovacího práva přímo neuvádí, považuje ji - jak je zřejmé z kontextu ustanovení § 1395 až 1399 o. z. - za samozřejmou a vychází z ní upravuje (v ustanovení § 1398 o. z.) případný „střet více věřitelů“ při uspokojování pohledávek zajištěných zástavním právem a zadržovacím právem váznoucích na stejné movité věci a odkazem na ustanovení § 1359 o. z. také způsob, jakým má být zadržaná věc zpeněžena.

19. Nesplní-li dlužník svou povinnost ani dodatečně, může se věřitel uspokojit ze zadržené věci, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady z majetku (z jiného majetku) dlužníka. Uspokojit se může způsobem, na němž se dohodl s dlužníkem v písemné formě, jinak z výtěžku zpeněžení zadržené věci ve veřejné dražbě prováděné podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách (ve znění pozdějších předpisů), nebo při soudním výkonu rozhodnutí anebo v exekuci prováděné podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (ve znění pozdějších předpisů); při soudním výkonu rozhodnutí a v exekuci má věřitel, jemuž svědčí zadržovací právo, vždy (i kdyby tato řízení byla zahájena na návrh jiného věřitele) právo na přednostní uspokojení z výtěžku prodeje nebo jiného zpeněžení věci před jiným věřitelem, a to i zástavním věřitelem (srov. § 331a odst. 1 o. s. ř., § 69 exekučního řádu, § 1398 o. z.).

20. Předmětem zadržovacího práva jsou - jak je nepochybné z ustanovení § 1395 odst. 1 o. z. - movité věci. Věc v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí (srov. § 489 o. z.). Zákon věci dělí mimo jiné na movité a nemovité, přičemž definuje nemovité věci, kterými jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon; stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá. Movité věci jsou pak veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná (srov. § 498 odst. 1 a 2 o. z.).

21. Účetní doklad je průkazný účetní záznam, který musí obsahovat označení účetního dokladu, obsah účetního případu a jeho účastníky, peněžní částku nebo informaci o ceně za měrnou jednotku a vyjádření množství, okamžik vyhotovení účetního dokladu, okamžik uskutečnění účetního případu, není-li shodný s okamžikem vyhotovení účetního dokladu, podpisový záznam podle § 33a odst. 4 zákona o účetnictví osoby odpovědné za účetní případ a podpisový záznam osoby odpovědné za jeho zaúčtování (srov. § 11 odst. 1 zákona o účetnictví).

22. Účetní doklad je jako listina „rozdílná od osoby a slouží potřebě lidí“ a z pohledu ustanovení § 498 o. z. by mohl být považován za „movitou věc“. Na druhé straně musí být přihlédnuto k tomu, že nemá vlastní užitnou hodnotu, neboť jde o doklad, jehož smyslem (účelem) je dokládat skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví účetní jednotky, a který je určen pro užívání a vedení účetní evidence účetní jednotky, která je povinna účetní doklady uschovávat po dobu stanovenou v § 31 zákona o účetnictví.

23. Vzhledem k tomu, že účetní doklad není z objektivního pohledu schopen naplnit uhrazovací funkci zadržovacího práva, neboť nemá užitnou hodnotu pro osobu odlišnou od vlastníka účetní evidence, jejíž součástí jsou předmětné doklady, a nelze jej samostatně zpeněžit, dospěl dovolací soud k závěru, že účetní doklad nemůže být ve smyslu ustanovení § 1395 o. z. zadržen k zajištění dluhu a že jeho případným zadržováním vlastníku nevzniká věřiteli ve prospěch jeho pohledávky zadržovací právo.

24. Z uvedeného vztaženo na projednávanou věc vyplývá, že žalovanému nevzniklo (nemohlo vzniknout) zadržovací právo k účetním dokladům žalobce (stejně jako k jeho smlouvám, které rovněž nemají vlastní užitnou hodnotu). Toto zadržovací právo by žalovanému nemohlo vzniknout ani v případě, že by mu byla na základě smlouvy svěřena správa majetku žalobce podle ustanovení § 1400 a násl. o. z. (ze skutkových zjištění soudů však vyplývá, že předmětem „smlouvy o správě společnosti“ uzavřené mezi žalobcem a žalovaným dne 20. 12. 2009 bylo zajišťování veškerých záležitostí týkajících se správy společnosti A. L., s. r. o., a nikoliv správa majetku žalobce), neboť také zadržovací právo k majetku, který je povinen vydat, jež má správce k zajištění svých pohledávek ze správy (srov. § 1447 větu první o. z.), se řídí ustanoveními § 1395 až 1399 o. z. a o jeho předmětu platí výše uvedené závěry.

25. Dovolání je přesto opodstatněné.

26. V projednávané věci má dovolatel za to, že právním důvodem pro zadržení účetní dokumentace žalobce byla též ústní dohoda, která měla být uzavřena mezi stranami dne 7. 8. 2014 a na základě které měl žalovaný předat žalobci dokumentaci až ve chvíli, kdy žalobce uhradí dluhy, které mu vznikly v souvislosti se „smlouvou o správě společnosti“. Se závěrem odvolacího soudu, že i v případě prokázání této dohody by šlo o absolutně neplatné právní jednání, neboť požadované listiny jsou ve vlastnictví žalobce, který má podle § 126 odst. 1 občanského zákoníku právo na jejich vydání, dovolací soud nesouhlasí. Byla-li tvrzená ústní dohoda vskutku uzavřena dne 7. 8. 2014, nebylo by možné ji posuzovat podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ale podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 29. 12. 2016 (srov. § 3028 odst. 1 o. z.).

27. Na právní jednání je třeba hledět spíše jako na platné než neplatné (§ 574 o. z.). Neplatné je (mimo jiné) právní jednání, které se přičí dobrým mravům, právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje, a právní jednání, pokud má být podle něho plněno něco nemožného (srov. § 580 odst. 1 a 2 o. z.). Je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba; nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné (srov. § 586 odst. 1 a 2 o. z.). Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek; to platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému (srov. § 588 o. z.).

28. Právní úprava neplatnosti právních jednání vychází ze zásady (formulované v ustanovení § 574 o. z.), že je namístě hledat spíše důvody pro platnost právního jednání než pro jeho neplatnost („*potius valeat actus quam pereat*“, nebo také „*in favorem negotii*“), která – jak se uvádí v důvodové zprávě k § 574 až 579 o. z. – odpovídá povaze soukromého práva a rozumné potřebě běžných soukromých občanských styků. O (absolutní) neplatnost právního jednání, k níž soud přihlédne i bez návrhu (tj. aniž by oprávněná osoba musela neplatnost právního jednání namítnout), půjde podle této právní úpravy jen výjimečně (pravidlem je neplatnost relativní, kterou musí namítnout oprávněná osoba), a to v případě neplatného právního jednání, které – jak vyplývá z ustanovení § 588 o. z. – se zjevně přičí dobrým mravům, nebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek, anebo které zavazuje k plnění od počátku nemožnému. Vzhledem k tomu, že se odvolací soud z tohoto pohledu tvrzenou ústní dohodou účastníků ze dne 7. 8. 2014 nezabýval, nemůže být jeho závěr o tom, že by

se i v případě prokázání této dohody jednalo o absolutně neplatné právní jednání, (prozatím) správný.

29. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud tento rozsudek zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud rovněž toto rozhodnutí (s výjimkou výroku o zastavení řízení ohledně vydání dokumentů za rok 2014, proti němuž nebylo podáno odvolání a který nabyl samostatně právní moci) a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 2) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).